

ISSN 3041-1793 Online

УДК 351:37:355.01

[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-4\(21\)-1943-1957](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-4(21)-1943-1957)

Довженко Валентина Анатоліївна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління, Поліський національний університет, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0001-7441-3535>

Цаплюк Катерина Русланівна здобувачка вищої освіти, факультет права, публічного управління та національної безпеки, Поліський національний університет, м. Житомир, <https://orcid.org/0009-0007-2863-9956>

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз стратегічних пріоритетів публічного управління сферою освіти України в умовах воєнного стану та окреслено орієнтири для її повоєнного відновлення. Доведено, що державна політика трансформувалася з моделі стабільного адміністрування у складну систему кризового менеджменту, де ключовим ресурсом збереження держави є людський капітал. Визначено, що сучасне управління базується на принципах адаптивної стійкості, інклюзивності, цифровізації та децентралізації відповідальності.

Особливу увагу приділено практичній реалізації освітніх реформ, зокрема проєкту «Школа офлайн», продовженню концепції «Нова українська школа» та підготовці до впровадження профільної середньої освіти з 2027 року. Висвітлено управлінські аспекти модернізації професійно-технічної ланки як центрів підготовки кадрів для відбудови країни, що передбачає дуальну форму навчання та синхронізацію програм із запитами ринку праці.

На прикладі Житомирської області проаналізовано динаміку трансформації освітньої мережі, виклики демографічних змін та досвід інтеграції внутрішньо переміщених осіб. Розкрито роль міжнародного партнерства та механізму регіонального патронату (на прикладі співпраці з Естонією та ЮНІСЕФ) у відновленні інфраструктури та трансфері сучасних освітніх технологій. Окреслено важливість системної політики ментального здоров'я та створення просторів психосоціальної підтримки в закладах освіти.

У висновках акцентовано на необхідності інституціоналізації безпеки, радикальної модернізації професійної освіти через державно-приватне партнерство та посилення цифрової трансформації для мінімізації освітніх

втрат. Резюмовано, що успіх повоєнного відновлення залежить від здатності публічного управління поєднати євроінтеграційні реформи із забезпеченням соціальної згуртованості громад.

Ключові слова: публічне управління, освітня політика, воєнний стан, повоєнне відновлення, людський капітал, цифровізація освіти, Нова українська школа, професійно-технічна освіта, регіональний розвиток.

Dovzhenko Valentyna Anatoliyivna PhD in Economics, Associate Professor at the Department of Economic Theory, Intellectual Property and Public Administration, Polissia National University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0001-7441-3535>

Tsapliuk Kateryna Ruslanivna student of higher education, faculty of law, public administration and national security, Polissia National University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0009-0007-2863-9956>

STRATEGIC PRIORITIES OF PUBLIC EDUCATION MANAGEMENT IN THE CONDITIONS OF WAR AND POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

Abstract. The article presents a comprehensive analysis of the strategic priorities of public administration in Ukraine's education sector under martial law and outlines the directions for its post-war recovery. It demonstrates that state policy has transformed from a model of stable administration into a complex crisis management system in which human capital constitutes the key resource for national preservation. The study establishes that contemporary governance is grounded in the principles of adaptive resilience, inclusivity, digitalisation, and decentralisation of responsibility.

Special attention is devoted to the practical implementation of educational reforms, notably the «School Offline» project, the continuation of the «New Ukrainian School» concept, and preparations for the introduction of specialised upper secondary education starting in 2027. The administrative dimensions of modernising the vocational and technical education sector – repositioned as training centres for national reconstruction personnel – are examined, encompassing dual-form instruction and the alignment of curricula with labour market demands.

Drawing on the case of Zhytomyr Oblast, the article analyses the dynamics of educational network transformation, the challenges arising from demographic changes, and the experience of integrating internally displaced persons. The role of international partnerships and the regional patronage mechanism – illustrated through cooperation with Estonia and UNICEF – in restoring infrastructure and facilitating the transfer of contemporary educational technologies is examined in

ISSN 3041-1793 Online

detail. The importance of a systemic mental health policy and the creation of psychosocial support spaces within educational institutions are highlighted.

The conclusions underscore the necessity of institutionalising security provisions, radically modernising vocational education through public-private partnerships, and advancing digital transformation to minimise learning losses. It is concluded that the success of post-war recovery depends on the capacity of public administration to reconcile Euro-integration reforms with the promotion of social cohesion within communities.

Keywords: public administration, education policy, martial law, post-war recovery, human capital, digitalisation of education, New Ukrainian School, vocational and technical education, regional development.

Постановка проблеми. Публічне управління освітньою сферою в сучасній Україні функціонує в режимі адаптивності, що змушує управлінців поєднувати стратегічне планування та заходи негайного реагування на безпекові виклики з фундаментальними реформами, спрямованими на європейську інтеграцію. Державна політика у цій галузі трансформувалася з моделі стабільного адміністрування у складну систему кризового менеджменту, де пріоритетом є збереження людського капіталу як ключового ресурсу для майбутнього відновлення держави. В умовах повномасштабної агресії освітня система виконує не лише функцію трансляції знань, а й стає критичним елементом соціальної стійкості, забезпечуючи психологічну підтримку, безпеку та інтеграцію внутрішньо переміщених осіб у життя нових громад.

Особливої актуальності набуває питання формування стратегічних пріоритетів публічного управління освітою в контексті повоєнного відновлення України. Йдеться не лише про відбудову зруйнованої освітньої інфраструктури, а й про модернізацію освітньої системи відповідно до сучасних європейських стандартів, розвиток цифрових технологій у навчанні, підвищення якості освіти та забезпечення рівного доступу до освітніх послуг для всіх громадян

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про консолідацію наукових підходів навколо ідеї розвитку людського капіталу як ключового ресурсу для стратегування повоєнної відбудови України (Л. Ємельяненко, В. Пантасенко, 2025) [1], що відображає стратегічні орієнтири державної та регіональної політики. Фундаментальні дослідження під керівництвом В. Кременя (2023) фокусуються на забезпеченні якості вищої освіти, її світовій інтеграції та тісній кооперації з наукою як відповіді на виклики воєнного стану [2]. Розвиток національної професійної освіти розглядається науковцями як критичний чинник духовної стійкості та здатності держави до відновлення (В. Радкевич,

2024) [3], що вимагає термінового подолання «кваліфікаційного розриву» (skills gap) між освітою та реальним ринком праці, про що пишуть дослідники: В. Сидоренко, Л. Горошкова [4]. Управлінський аспект трансформацій у закладах загальної середньої освіти та механізми реалізації реформ публічного управління в освітній галузі під час війни знаходять відображення у працях Л. Калініної (2024) [5] та Н. Калашник зі співавторами (2025) [6]. При цьому євроінтеграційний вектор виступає не лише зовнішньополітичним орієнтиром, а й дієвою стратегією мінімізації освітніх втрат і цифровізації галузі (О. Глушко, 2024) [7], що повністю відповідає актуальним пріоритетам профільного міністерства на 2024–2025 роки [8].

Метою дослідження є комплексний аналіз стратегічних пріоритетів публічного управління у сфері освіти України в умовах воєнного стану та розробка орієнтирів для її повоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу. Стратегічний вектор Міністерства освіти і науки України на 2024–2025 навчальний рік чітко структурований навколо ідеї створення гнучкого освітнього середовища, яке здатне забезпечити якість навчання незалежно від фізичного місця перебування здобувача освіти. Публічне управління сьогодні базується на принципах інклюзивності, цифрової трансформації та децентралізації відповідальності за безпекові умови. Міністерство освіти і науки України виокремлює кілька ключових напрямів, що визначають порядок денний державної політики: дошкільна освіта, продовження реформи Нової української школи (НУШ), модернізація професійно-технічної ланки та підготовка до впровадження профільної середньої освіти [8]. В табл. 1 окреслено стратегічні орієнтири та механізми їх реалізації за сферами освітньої політики України.

Таблиця 1

**Структуризація стратегічного вектора
Міністерства освіти і науки України за сферами освітньої політики**

<i>Сфера освітньої політики</i>	Стратегічні цілі та механізми реалізації
<i>Дошкільна освіта</i>	Забезпечення доступності, розширення прав батьків на вибір форми навчання, впровадження англійської мови з раннього віку та оновлення державних стандартів підготовки до школи.
<i>Нова українська школа (НУШ)</i>	Інвестування в розвиток особистості через оновлення програм 5–9 класів, виділення субвенцій на підручники та професійний розвиток вчителів.
<i>Школа офлайн</i>	Повернення до очного навчання через будівництво укриттів, забезпечення громад шкільними автобусами та девайсами для дистанційного навчання у прифронтових зонах.
<i>Профільна середня освіта</i>	Підготовка до переходу на 12-річну систему навчання з 2027 року, створення мережі академічних ліцеїв та забезпечення свободи вибору освітньої траєкторії для учнів 10–12 класів.

ISSN 3041-1793 Online

Сфера освітньої політики	Стратегічні цілі та механізми реалізації
Вища освіта та наука	Цифрова трансформація, запровадження системи державних грантів для студентів, інтеграція в європейський дослідницький простір та розвиток інновацій.

Джерело: сформовано авторами за [8, 9, 10].

У 2025 р. МОН продовжило системне оновлення змісту освіти на всіх рівнях. Зокрема, затверджено новий Державний стандарт дошкільної освіти, який визначає єдині орієнтири розвитку дитини. Розпочато пілотування реформи старшої школи у 30 ліцеях із 19 областей, а також затверджено Типову освітню програму профільної середньої освіти й модельні навчальні програми [11]. Подальша реалізація освітньої реформи відбувається в межах концепції «Нова українська школа» та державної політики, спрямованої на формування компетентнісного підходу до навчання, орієнтованого на практичне застосування знань, розвиток критичного мислення та ключових життєвих навичок здобувачів освіти [12]. Важливим елементом реформування є модернізація структури загальної середньої освіти, що передбачає впровадження профільного навчання у старшій школі. Такий підхід забезпечує можливість індивідуалізації освітнього процесу через вибір освітніх траєкторій, що відповідають інтересам учнів і потребам ринку праці [11]. Крім того, реформування освітньої системи охоплює оновлення змісту навчальних програм, удосконалення системи оцінювання результатів навчання та розвиток цифрового освітнього середовища. Адже запровадження електронних освітніх ресурсів і платформ сприяє підвищенню доступності освіти та забезпечує безперервність освітнього процесу.

Особлива увага в системі публічного управління приділяється оновленню змісту освіти. Прикладом є трансформація предмета «Захист України», де управлінські зусилля спрямовані на подолання гендерних стереотипів та насичення програми практичними навичками, актуальними в умовах війни. На реалізацію цього напряму виділено значний фінансовий ресурс: 1,64 млрд грн спрямовано на закупівлю сучасних симуляторів, облаштування тирів та оновлення кабінетів домедичної допомоги, а ще 100 млн грн – на фахову підготовку викладачів [8]. Це свідчить про розуміння державою необхідності формування оборонної свідомості та стійкості молоді як стратегічного пріоритету національної безпеки.

Воєнні дії спричинили значні трансформації освітньої сфери, пов'язані з руйнуванням освітньої інфраструктури, вимушеним переміщенням учнів і педагогічних працівників, а також необхідністю оперативного переходу до нових форматів організації освітнього процесу. За даними міжнародних організацій, зокрема ЮНІСЕФ та гуманітарних структур ООН, освітня інфраструктура України зазнала значних руйнувань унаслідок повномасштабної

ISSN 3041-1793 Online

війни. Так, станом на кінець 2025 р. в Україні було верифіковано пошкодження або руйнування щонайменше 1611 закладів освіти, при цьому лише протягом 2025 р. понад 340 освітніх установ зазнали пошкоджень або були знищені [14]. Водночас, за даними Міністерства освіти і науки України, станом на жовтень 2025 р. пошкоджено близько 3958 закладів освіти та повністю зруйновано понад 400 [15].

В умовах, що склались, важливим завданням публічного управління є фізичний захист учасників освітнього процесу. Проект «Школа офлайн» є відповіддю на тривале перебування значної частини дітей у режимі дистанційного навчання, що призводить до суттєвих освітніх втрат та соціальної депривації.

Стратегія передбачає диференційований підхід до різних категорій учнів: тих, хто перебуває на прифронтових територіях, ВПО, дітей за кордоном та на тимчасово окупованих територіях [8].

Управлінський механізм реалізації безпекових пріоритетів включає не лише будівництво укриттів, а й створення комплексної системи логістики та технічної підтримки. У 2025 р. загальні потреби у відбудові освітньої інфраструктури оцінюються в 1,2 млрд доларів, при цьому фокус зміщується на побудову багатофункціональних захисних споруд, які дозволяють проводити повноцінні заняття [9].

За підтримки міжнародних інституцій, зокрема ЮНОПС та Європейського Союзу, вже вдалося відновити десятки шкіл та облаштувати безпечні простори, що дозволило повернути до очного навчання понад 14 000 учнів [16].

Важливою складовою освітньої політики є забезпечення громад шкільними автобусами, що є критичним фактором для функціонування опорних шкіл у сільській місцевості. Публічне управління у цьому контексті стикається з викликом обмеженості ресурсів, оскільки значна частина автопарку була знищена або передана на потреби оборони. Водночас, для дітей, які не можуть відвідувати школи фізично, продовжується програма забезпечення гаджетами, що є інструментом вирівнювання освітніх можливостей [8].

Радикальних змін зазнає публічне управління сферою професійно-технічної освіти, оскільки саме ця ланка має стати осередком підготовки кадрів для повоєнного відновлення. Зокрема, зусилля держави спрямовані на подолання стигматизації робітничих професій та створення єдиної системи, що об'єднує професійно-технічну та фахову передвищу освіти та відповідає ринку праці [17]. Для реалізації цього завдання в галузі професійно-технічної освіти визначено такі управлінські інновації:

– передачу фінансування та управління закладами на обласний рівень, що вже пілотується у Вінницькій, Одеській та Сумській областях;

ISSN 3041-1793 Online

- запровадження дуальної форми навчання, де бізнес безпосередньо бере участь у підготовці фахівців, що дозволяє синхронізувати освітні програми з вимогами ринку праці;
- створення наглядових рад при закладах професійно-технічної освіти для підвищення прозорості та ефективності управління;
- розвиток мережі кваліфікаційних центрів для оцінки та визнання результатів неформального навчання [17].

Аналіз ринку праці на 2024–2025 роки підкреслює критичну потребу в фахівцях технічного та будівельного профілю. Найбільш затребуваними є підсобні працівники, водії, будівельники, електрики та слюсарі [18]. Отже, публічне управління має забезпечити не лише підготовку нових кадрів, а й швидку перекваліфікацію дорослого населення, зокрема ветеранів та ВПО, для заповнення вакансій у стратегічних галузях економіки.

Для аналізу процесів трансформації освіти в умовах війни було обрано Житомирську область. Так, стратегія розвитку області до 2027 р. визначає людиноцентричність та розвиток людського капіталу як головні пріоритети, що втілюється у створенні комфортних і безпечних умов для навчання в територіальних громадах [19]. Однак слід нагадати, що реалізація цих цілей відбувається на тлі складних демографічних та інституційних змін. Зокрема, статистичні дані свідчать про послідовне скорочення освітньої мережі в регіоні, що зумовлено як природним зменшенням населення, так і міграційними процесами, спричиненими війною. Станом на початок 2024/2025 навчального року в області функціонувало 511 закладів загальної середньої освіти, що на 16 одиниць менше, ніж у попередньому році. Тож, якщо розглядати ретроспективу, то з 1995 р. кількість шкіл в області скоротилася майже вдвічі (з 966 закладів) [20], що ставить перед органами місцевого самоврядування складне завдання оптимізації мережі без втрати якості та доступності освіти. В табл. 2 наведено загальні показники розвитку освітньої галузі в Житомирській області.

Таблиця 2

Аналіз показників розвитку освіти Житомирської області

Показник	2023/2024 н.р.	2024/2025 н.р.	Динаміка змін (+/-)
Загальна кількість шкіл	527	511	-16
Кількість учнів (тис. осіб)	134,3	129,9	-4,4
Кількість вчителів (тис. осіб)	15,1	14,8	-0,3
Кількість закладів ПТО	24	20	-4

Джерело: сформовано авторами за [20].

Слід зазначити, що управлінські виклики посилюються соціальними протиріччями: на тлі закриття шкіл у сільській місцевості спостерігається зростання кількості закладів громадського харчування, що створює негативний суспільний резонанс та вказує на ризики деградації соціальної інфраструктури в окремих громадах. Водночас, в Житомирській області спостерігається висока зацікавленість молоді в освіті, про що свідчить рекордна кількість зареєстрованих на Національний мультипредметний тест (НМТ) у 2025 р. [21].

Наразі, Житомирська область стала домівкою для значної кількості внутрішньо переміщених осіб, що потребувало від органів публічного управління швидкого реагування. Станом на липень 2024 р. в області зареєстровано майже 58 тис. ВПО, з яких 15,6 тис. – це діти [22]. Забезпечення їхнього права на освіту є не лише юридичним обов'язком, а й інструментом соціальної адаптації.

Для вирішення цього питання Комплексна програма соціальної підтримки ВПО на 2024 р. у Житомирській області фокусується на забезпеченні належних умов життєдіяльності, психофізіологічної підтримки та сприянні у працевлаштуванні. Освітні заклади відіграють тут подвійну роль: вони не лише навчають дітей, а й надають прихисток – 6 закладів освіти області офіційно діють як місця тимчасового проживання ВПО. Для дорослих переселенців реалізуються проєкти з розвитку підприємницьких навичок, такі як «Школа підтримки малого та середнього бізнесу», що фінансується за підтримки естонських партнерів [23]. Це дозволяє ВПО інтегруватися в економічне життя регіону, знижуючи навантаження на систему соціального захисту.

Особливістю публічного управління в Житомирській області є активне залучення іноземної допомоги через механізм регіонального патронату. Найбільш яскравим прикладом є співпраця з Естонською Республікою, яка взяла на себе лідерську роль у відбудові інфраструктури регіону. Проєкт будівництва модульного дитячого садка в місті Овруч став символом ефективного міжнародного партнерства. Реалізований у дві черги за фінансової підтримки Естонії (загальна вартість понад 153,8 млн грн), заклад забезпечив 160 місць для дітей, включаючи інклюзивні групи та сучасне бомбосховище [24].

Управлінський підхід естонської сторони передбачав не лише зведення будівлі, а й трансфер освітніх технологій: проведення курсів підвищення кваліфікації для вихователів та впровадження ігрових методик навчання дітей діям у надзвичайних ситуаціях. Такий комплексний підхід є моделлю для майбутніх проєктів відбудови по всій країні.

Крім того, значну роль відіграє ЮНІСЕФ через партнерські організації, такі як ГО «Ін Тач Юкрейн». Їхня діяльність у Житомирській області охоплює:

ISSN 3041-1793 Online

- створення дитячих точок «СПІЛЬНО», які стали центрами психосоціальної підтримки та неформальної освіти;
- розвиток СТЕМ-хабів для залучення підлітків до сучасних технологій, що є критично важливим в умовах відсутності повноцінного очного навчання в деяких громадах;
- забезпечення роботи мобільних бригад психосоціальної допомоги у віддалених громадах, таких як Народицькій та Олевській [25].

Війна спричинила глибоку травматизацію українського суспільства, і сфера освіти опинилася на передовій боротьби за ментальне здоров'я нації. Публічне управління у цьому напрямі трансформувалося з факультативної підтримки у системну політику. Прогнози вказують на те, що близько 15 мільйонів українців потребуватимуть психологічної допомоги, і саме школа є тим місцем, де ця підтримка має бути максимально доступною.

У Житомирській області в межах проєкту PRO_MentalHealth розбудовується мережа центрів психосоціальної допомоги. Стратегічним завданням є підготовка менеджерів та фахівців, здатних працювати з військовими травмами, втратами та хронічним стресом. Система «Просторів психологічної підтримки» (ППП) у громадах області пропонує як очні консультації, так і онлайн-сесії через телемедичні засоби, що дозволяє залучати кваліфікованих фахівців навіть до віддалених сіл [26]. Важливим аспектом управління є профілактика професійного вигорання самих освітян, для яких впроваджено систему групових та індивідуальних супервізій.

Важливим інструментом підвищення ефективності управління освітою є стратегічне планування, яке дозволяє визначити ключові пріоритети розвитку освітньої системи та сформуванню комплекс заходів щодо їх реалізації (табл. 3). У контексті воєнного стану та повоєнного відновлення України стратегічне управління освітою повинно бути спрямоване на забезпечення стійкості освітньої системи, її адаптацію до нових викликів та створення умов для її подальшого розвитку.

Таблиця 3

**Стратегічні пріоритети публічного управління сферою освіти
в умовах війни та повосного відновлення України**

Стратегічний пріоритет	Основні заходи реалізації	Очікувані результати
Відновлення освітньої інфраструктури	відбудова пошкоджених закладів освіти; модернізація навчальних приміщень; створення безпечних освітніх просторів	забезпечення доступу до освіти; підвищення безпеки освітнього середовища
Цифровізація освіти	розвиток дистанційного навчання; впровадження цифрових платформ; забезпечення закладів освіти сучасними технологіями	підвищення доступності освіти; розвиток цифрових компетентностей

Стратегічний пріоритет	Основні заходи реалізації	Очікувані результати
<i>Підтримка учасників освітнього процесу</i>	психологічна підтримка учнів і педагогів; підвищення кваліфікації вчителів; соціальні програми підтримки	покращення якості освітнього процесу; зниження соціальної напруги
<i>Розвиток людського капіталу</i>	модернізація освітніх програм; інтеграція з європейським освітнім простором; розвиток інноваційної освіти	підготовка фахівців для відбудови країни
<i>Посилення ролі громад в управлінні освітою</i>	розвиток децентралізації; партнерство між державою та громадами; участь громадськості у прийнятті управлінських рішень	підвищення ефективності управління освітою

Джерело: сформовано авторами.

Наразі, реалізація державної політики у сфері освіти здійснюється в межах стратегічних документів загальнодержавного рівня, які визначають довгострокові пріоритети соціально-економічного розвитку України. Ключові орієнтири розвитку освіти інтегровані у Стратегію сталого розвитку України до 2030 року, яка базується на Цілях сталого розвитку ООН і передбачає забезпечення інклюзивної та якісної освіти, а також сприяння можливостям навчання впродовж життя [27]. Крім того, стратегічні напрями розвитку освіти враховуються у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, де освіта визначається як один із ключових факторів розвитку людського потенціалу регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності та забезпечення соціальної згуртованості територіальних громад [28]. Особливе значення має також процес децентралізації.

У сфері освіти передача частини управлінських повноважень органам місцевого самоврядування сприяє підвищенню ефективності управління закладами освіти, врахуванню регіональних особливостей та потреб територіальних громад, а також більш оперативному реагуванню на виклики, спричинені війною.

В умовах післявоєнного відновлення освітня політика повинна бути спрямована не лише на відбудову зруйнованих закладів освіти, а й на модернізацію всієї освітньої системи. Йдеться про впровадження інноваційних технологій навчання, розвиток цифрової освіти, підвищення якості освітніх послуг, а також формування нових компетентностей, необхідних для розвитку економіки знань.

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що формування стратегічних пріоритетів публічного управління сферою освіти в умовах війни та повоєнного відновлення України має ґрунтуватися на комплексному підході, який поєднує інституційні реформи, розвиток людського капіталу, модернізацію освітньої інфраструктури, цифровізацію освітнього процесу та активну міжнародну співпрацю.

ISSN 3041-1793 Online

Висновки. Системний аналіз стратегічних пріоритетів свідчить, що публічне управління сферою освіти в умовах війни перейшло до стадії «адаптивної стійкості». В результаті дослідження визначено такі основні вектори розвитку сфери освіти на середньострокову перспективу.

По-перше, інституціоналізація безпеки. Укриття в закладах освіти мають стати стандартом, а їхнє проектування повинно враховувати потреби інклюзивності та можливості використання як багатофункціональних громадських просторів.

По-друге, радикальна модернізація професійної освіти. Синхронізація програм професійно-технічної освіти з потребами відбудови (будівництво, енергетика, ІТ) та активне залучення приватного капіталу через механізми державно-приватного партнерства є запорукою подолання кадрового дефіциту.

По-третє, цифрова трансформація як інструмент забезпечення рівного доступу. Розвиток екосистеми цифрових освітніх центрів та платформ дозволить мінімізувати освітні втрати для дітей, які змушені навчатися дистанційно.

По-четверте, посилення регіонального компоненту та міжнародної співпраці. Модель патронату (приклад Естонії та Житомирщини) має бути масштабована на інші регіони, що дозволить залучати не лише кошти, а й передові управлінські та педагогічні практики.

Водночас, в центрі освітньої політики повинні залишатися ментальне здоров'я та соціальна згуртованість. Школа має стати хабом соціальної інтеграції для ВПО та ветеранів, місцем формування громадянської ідентичності та психологічної стійкості, що є необхідною умовою для успішного повоєнного відновлення України. Стратегічний успіх публічного управління залежатиме від здатності держави зберегти вчителя як ключового агента змін, забезпечивши йому належну соціальну підтримку та можливості для безперервного професійного розвитку в умовах нових цивілізаційних викликів.

Література:

1. Ємельяненко Л. М., Пантасенко В. В. Розвиток людського капіталу в системі стратегування післявоєнної відбудови України. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 2 (11). С. 48–56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-11-8>.

2. Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді : наук.-аналіт. доп. / В. Г. Кремень, В. І. Луговий, П. Ю. Саух та ін.; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2023. 172 с. DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2023>.

3. Радкевич В. О. Розвиток національної професійної освіти в умовах війни, повоєнного відновлення та євроінтеграції України. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2024. № 2 (6). С. 1–19.

4. Сидоренко В. В., Горошкова Л. А. Кваліфікаційний розрив на ринку праці в умовах війни та повоєнного відновлення України : міжнар. монографія / за наук. ред. В. В. Сидоренко. Białystok : Białostockie Wydawnictwo Naukowe, 2024. 104 с.
5. Калініна Л. М. Аналітичний контекст управління трансформаційними процесами у закладах загальної середньої освіти в умовах війни. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2024 рік. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка. 2024. С. 130.
6. Калашник Н. С., Корінченко Х. С., Близнюк М. Б., Поворозник В. В. Ключові реформи публічного управління в галузі шкільної освіти України в умовах війни. *Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів* : НДТУ України, 2025. Вип. 1/2 (82/83). С. 20–26
7. Глушко О. З. Євроінтеграція як стратегія подолання освітніх втрат у сфері шкільної освіти України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Modern aspects of science: monograph. Łomża*; Kyiv: MANS, 2024. С. 220–230. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745399/>
8. Пріоритети на 2024/2025 навчальний рік від Міністерства освіти. *Освіторя*. URL: <https://osvitoria.media/news/priorytety-na-2024-2025-navchalnyj-rik-vid-ministerstva-osvity/>
9. Пріоритети відновлення України на 2025: основні показники та тези звіту RDNA4. *Міністерство розвитку громад та територій України*. 26.02.2025. URL: <https://mindev.gov.ua/news/priorytety-vidnovlennia-ukrainy-na-2025-osnovni-pokaznyky-ta-tezy-zvitu-rdna4>
10. 3 роки системних змін в освіті і науці України в умовах війни: звіт МОН. *Освіта.ua*. URL: <https://osvita.ua/news/96575/>
11. 2025 рік – рік системних змін і відновлення освіти і науки в умовах війни. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/2025-rik-rik-systemnykh-zmin-i-vidnovlennia-osvity-i-nauky-v-umovakh-viiny>
12. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої освіти. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
13. Довженко В. А., Якобчук В. П., Симоненко Л. І. Новий публічний менеджмент у сферах освіти й охорони здоров'я: баланс інтелектуальної власності та публічних інтересів. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 8(16). С. 480 – 495.
14. Понад 340 закладів освіти пошкоджено або зруйновано в Україні цього року (станом на листопад 2025 р.). *UNICEF*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/more-340-educational-facilities-damaged-or-destroyed-ukraine-year>
15. Дані щодо пошкоджених та зруйнованих закладів освіти (станом на жовтень 2025 р.). *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://osvita.rayon.in.ua/news/841809-lisoviy-rozpoviv-skilki-zakladiv-osviti-v-ukraini-poshkodili-rosiyani>
16. Шкільні укриття, модульні клініки та гранти для підприємців: як ООН підтримувала Україну в 2025 році. *United Nations Ukraine*. 06.01.2026. URL: <https://ukraine.un.org/uk/stories>
17. МОН представило пріоритети у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. *Асоціація міст України*. Січень 2020. URL: <https://auc.org.ua/novyna/mon-predstavlylo-priorytety-u-sferi-profesiynoyi-profesiyno-tehnichnoyi-osvity>
18. Топ професій, які будуть затребувані в Україні у 2025–2026 роках. *Jobber*. URL: <https://jobber.com.ua/blog/top-profiesii-iaki-budut-zatriebuvani-v-ukrayini-u-2025-2026-rokakh/>
19. План заходів на 2024–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року. Житомир : Житомирська ОДА, 2023. URL: <https://oda.zht.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Plan-zahodiv-na-2024-2027-roky-z-realizatsiyi-Strategiyi-rozvytku-Zhytomyrskoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku.pdf>

ISSN 3041-1793 Online

20. Скільки за рік на Житомирщині закрили закладів середньої освіти та профтехосвіти. *Житомир-Онлайн*. 05.05.2025. URL: <https://zhitomir-online.com/2025/05/05/skilky-za-rik-na-zhytomyrshchyni-zakryly-zakladiv-serednoi-osvity-ta-proftekhsosvity.html>

21. Вища та фахова передвища освіта у Житомирській області на початок 2024/25 навчального року. *Головне управління статистики у Житомирській області*. 2024. URL: https://zt.ukrstat.gov.ua/infografika/osnpok_r/2024/osvita_vusha_2024.pdf

22. У Житомирській області проживає майже 58 тисяч ВПО, з них близько 15,6 тисяч – діти. *Житомир.info*. URL: https://www.zhitomir.info/news_222145.html

23. Затверджено Комплексну програму соціальної підтримки ВПО на 2024 рік у Житомирській області. *Житомирська ОДА*. URL: <https://oda.zht.gov.ua/news/zatverdzheno-kompleksnu-programu-sotsialnoyi-pidtrymky-vpo-na-2024-rik-u-zhytomyrskij-oblasti/>

24. Остапченко Н. Завдяки допомозі Естонії садочок Овруча розширився ще на 80 місць. *Житомирська ОДА*. URL: <https://oda.zht.gov.ua/news/nataliya-ostapchenko-zavdyaky-dopomozi-estoniyi-v-ovruchi-vidkryto-novyj-dytyachyj-sadok/>

25. Ін Тач Юкрейн Фундейшн : офіційний сайт. URL: <https://www.intouchukraine.com/uk/nashi-proekts/>

26. Програма «Психосоціальна підтримка в Україні» PRO_MentalHealth. *Solidarity Fund PL в Україні*. URL: https://solidarityfund.org.ua/spivpraczya-z-rozvytku/psychologichna-pidtrymka/proyekt-psyhosoczialna-pidtrymka-v-ukrayini-pro_mentalhealth/

27. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. *United Nations*. 2015. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>

28. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

References:

1. Yemelienenko, L. M., & Pantasenko, V. V. (2025). Rozvytok liudskoho kapitalu v systemi stratehuvannya pisliavoiennoi vidbudovy Ukrainy [Development of human capital in the system of strategizing post-war reconstruction of Ukraine]. *Transformatsiina ekonomika*, 2(11), 48–56. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-11-8>

2. Kremen, V. H., Luhovyi, V. I., Saukh, P. Yu., et al. (2023). Vyshcha osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu ta pisliavoiennoho vidnovlennia: vyklyky i vidpovidi [Higher education of Ukraine under martial law and post-war recovery: challenges and responses]. Kyiv: Pedahohichna dumka. <https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2023>

3. Radkevych, V. O. (2024). Rozvytok natsionalnoi profesiinoi osvity v umovakh viiny, pisliavoiennoho vidnovlennia ta yevrointehratsii Ukrainy [Development of national vocational education under war, post-war recovery and European integration of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*, 2(6), 1–19.

4. Sydorenko, V. V., & Horoshkova, L. A. (2024). Kvalifikatsiinyi rozryv na rynku pratsi v umovakh viiny ta pisliavoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Skills gap in the labor market under war and post-war recovery of Ukraine]. Białystok: Białostockie Wydawnictwo Naukowe.

5. Kalinina, L. M. (2024). Analitychnyi kontekst upravlinnia transformatsiinykh protsesamy u zakladykh zahalnoi serednoi osvity v umovakh viiny [Analytical context of managing transformational processes in general secondary education institutions under war]. In: *Anotovani rezultaty naukovo-doslidnoi roboty Instytutu pedahohiky za 2024 rik*. Kyiv: Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy, Pedahohichna dumka, p. 130.

6. Kalashnyk, N. S., Korinchenko, Kh. S., Blyzniuk, M. B., & Povoroznyk, V. V. (2025). Kliuchovi reformy publicznego upravlinnia v haluzi shkilnoi osvity Ukrainy v umovakh viiny

ISSN 3041-1793 Online

[Key reforms of public administration in school education in Ukraine under war]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*, 1/2(82/83), 20–26.

7. Hlushko, O. Z. (2024). Yevrointehratsiia yak stratehiia podolannia osvitynikh vtrat u sferi shkilnoi osvity Ukrainy v umovakh viiny ta pislivoiennoho vidnovlennia [European integration as a strategy for overcoming educational losses in school education of Ukraine under war and post-war recovery]. In: *Modern aspects of science*. Łomża; Kyiv: MANS, 220–230. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745399/>

8. Priorytety na 2024/2025 navchalnyi rik vid Ministerstva osvity [Priorities for the 2024/2025 academic year from the Ministry of Education]. (n.d.). *Osvitoria*. <https://osvitoria.media/news/priorytety-na-2024-2025-navchalnyj-rik-vid-ministerstva-osvity/>

9. Priorytety vidnovlennia Ukrainy na 2025: osnovni pokaznyky ta tezy zvit RDNA4 [Priorities for Ukraine's recovery in 2025: key indicators and RDNA4 report тезис]. (2025). Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine. <https://mindev.gov.ua/news/priorytety-vidnovlennia-ukrainy-na-2025-osnovni-pokaznyky-ta-tezy-zvitu-rdna4>

10. 3 roky systemnykh zmin v osviti i nautsi Ukrainy v umovakh viiny: zvit MON [Three years of systemic changes in education and science of Ukraine under war: report of the Ministry of Education and Science]. (n.d.). *Osvita.ua*. <https://osvita.ua/news/96575/>

11. 2025 rik – rik systemnykh zmin i vidnovlennia osvity i nauky v umovakh viiny [2025 as the year of systemic changes and recovery of education and science under war]. (n.d.). Cabinet of Ministers of Ukraine. <https://www.kmu.gov.ua/news/2025-rik-rik-systemnykh-zmin-i-vidnovlennia-osvity-i-nauky-v-umovakh-viiny>

12. Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi osvity [New Ukrainian School: conceptual foundations of secondary education reform]. (n.d.). Ministry of Education and Science of Ukraine. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

13. Dovzhenko, V. A., Yakobchuk, V. P., & Symonenko, L. I. (2025). Novyi publichnyi menedzhment u sferakh osvity y okhorony zdorovia: balans intelektualnoi vlasnosti ta publichnykh interesiv [New public management in the fields of education and healthcare: balance of intellectual property and public interests]. *Suspilstvo ta natsionalni interesy*, 8(16), 480–495.

14. Ponad 340 zakladiv osvity poshkodzheno abo zruinovano v Ukraini tsoho roku [More than 340 educational institutions damaged or destroyed in Ukraine this year]. (2025). UNICEF. <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/more-340-educational-facilities-damaged-or-destroyed-ukraine-year>

15. Dani shchodo poshkodzhennykh ta zruinovanykh zakladiv osvity [Data on damaged and destroyed educational institutions]. (2025). Ministry of Education and Science of Ukraine. <https://osvita.rayon.in.ua/news/841809-lisoviy-rozpoviv-skilki-zakladiv-osvity-v-ukraini-poshko-dili-rosiyani>

16. Shkilni ukryttia, modulni kliniky ta hranty dlia pidpriiemtsiv: yak OON pidtrymuvala Ukrainu v 2025 rotsi [School shelters, modular clinics and grants for entrepreneurs: how the UN supported Ukraine in 2025]. (2026). United Nations Ukraine. <https://ukraine.un.org/uk/stories>

17. MON predstavlylo priorytety u sferi profesiinoi osvity [The Ministry of Education presented priorities in vocational education]. (2020). Association of Ukrainian Cities. <https://auc.org.ua/novyna/mon-predstavlylo-priorytety-u-sferi-profesiynoyi-profesiyno-tehnichnoyi-osvity>

18. Top profesii, yaki budut zatriebuvani v Ukraini u 2025–2026 rokakh [Top professions in demand in Ukraine in 2025–2026]. (n.d.). Jober. <https://jober.com.ua/blog/top-profesii-iaki-budut-zatriebuvani-v-ukrayini-u-2025-2026-rokakh/>

19. Plan zakhodiv na 2024–2027 roky z realizatsii Stratehii rozvytku Zhytomyrskoi oblasti [Action plan for 2024–2027 for implementation of the development strategy of Zhytomyr region].

ISSN 3041-1793 Online

(2023). Zhytomyr Regional State Administration. <https://oda.zht.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Plan-zahodiv-na-2024-2027-roky-z-realizatsiyi-Strategiyi-rozvytku-ZHytomyrskoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku.pdf>

20. Skilky za rik na Zhytomyrshchyni zakryly zakladiv osvity [How many educational institutions were closed in Zhytomyr region over a year]. (2025). Zhytomyr-Online. <https://zhitomir-online.com/2025/05/05/skilky-za-rik-na-zhytomyrshchyni-zakryly-zakladiv-serednoi-osvity-ta-proftekhosvity.html>

21. Vyshcha ta fakhova peredvyshcha osvita u Zhytomyrskii oblasti [Higher and professional pre-higher education in Zhytomyr region]. (2024). Main Department of Statistics in Zhytomyr region. https://zt.ukrstat.gov.ua/infografika/osnpok_r/2024/osvita_vusha_2024.pdf

22. U Zhytomyrskii oblasti prozhyvaie maizhe 58 tysiach VPO [Nearly 58 thousand IDPs live in Zhytomyr region]. (n.d.). Zhytomyr.info. https://www.zhitomir.info/news_222145.html

23. Zatverdzheno kompleksnu prohramu sotsialnoi pidtrymky VPO [Comprehensive program of social support for IDPs approved]. (2024). Zhytomyr Regional State Administration. <https://oda.zht.gov.ua/news/zatverdzheno-kompleksnu-programu-sotsialnoyi-pidtrymky-vpo-na-2024-rik-u-zhytomyrskij-oblasti/>

24. Ostapchenko, N. Zavadky dopomozi Estonii sadok Ovrucha rozshyryvsia [Thanks to Estonia's support, kindergarten in Ovruch expanded]. (n.d.). Zhytomyr Regional State Administration. <https://oda.zht.gov.ua/news/nataliya-ostapchenko-zavdyaky-dopomozi-estoniyyi-v-ovruchi-vidkryto-novyj-dytyachyj-sadok/>

25. In Touch Ukraine Foundation [Official website]. <https://www.intouchukraine.com/uk/nashi-proekts/>

26. Psykhosotsialna pidtrymka v Ukraini PRO_MentalHealth [Psychosocial support in Ukraine PRO_MentalHealth]. Solidarity Fund PL in Ukraine. https://solidarityfund.org.ua/spivpraczyna-z-rozvytku/psychologichna-pidtrymka/proyekt-psyhosocialna-pidtrymka-v-ukrayini-pro_mentalhealth/

27. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. (2015). United Nations. <https://sdgs.un.org/2030agenda>

28. Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na 2021–2027 roky [State strategy for regional development for 2021–2027]. (2020). Cabinet of Ministers of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

Дата першого надходження статті до видання: 01.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.04.2026